

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Wybrane spory antropologiczne. O wolność woli (libertarianizm – determinizm – kompatybilizm).

Klasa / czas trwania lekcji:

czas 2x45 min

Cele:

Uczeń:

- a) definiuje termin wolnej woli.
- b) rekonstruuje spór o wolność woli (libertarianizm – determinizm – kompatybilizm).
- c) wyjaśnia, jakie postawy wynikają ze sporu o wolną wolę.
- d) Uwaga do celów: Temat ten zawiera łącznie 4 spory antropologiczne i program przewiduje ich realizację w 6 godzinnym bloku. Scenariusz dotyczy jednej lekcji (2-godzinnej). Pozostałe powinny być poprowadzone w analogiczny sposób lub z wykorzystaniem debaty.

Pytanie kluczowe: Czy wolna wola istnieje?

Metody/Techniki/Formy pracy

Websearching, praca w grupach, drama (prezentacja poszczególnych stanowisk w sporze przy pomocy rozmaitych form wyrazu), technika mówiącej tablicy – do podsumowania wyników. Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK).

Środki dydaktyczne:

- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK.
- pracownia informatyczna – po jednym stanowisku na dwoje uczniów.

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Potrafię zająć stanowisko w sporze o wolną wolę; Opisuję, co sędzą na ten temat: libertarianizm, fatalizm, determinizm, kompatybilizm.
- b) Podział uczniów na czwórki. Każda czwórka dostaje inne zadanie w ramach Webquestu.
 - determinizm (wyszukaj w nazwiskach: Clark, Strawson, Smart, Harris, Russel)
 - libertarianizm (Kane, Taylor, Nozick, van Inwagen)
 - kompatybilizm (Clark, Pinka, Haji)
 - półkompatybilizm (Fischer)
 - inne – polski kompatybilizm (Bremer).

- c) Czwórki dzielą się na pary, zasiadają przed komputerami i poszukują. Po wykonaniu zadania, zrobieniu notatki mają ustalić jak w formie dramy przedstawić pogląd, który opracowywały. Nauczyciel szczególnie zwraca uwagę na uczniów z SPE, pomaga tłumaczyć złożone problemy. Niewykluczone, że to właśnie ci uczniowie zaprezentują poglądy w formie żywej rzeźby, pantomimy, plakatu, wywiadu czy innej sceny dramowej.
- d) Grupy w krótkich scenkach prezentują rozpracowywane stanowiska. Inne grupy dokonują interpretacji, potem swobodna rozmowa o tym, co miało być przedstawione, jakie budzi uczucia. Po 5 minut na prezentację (inaczej braknie nam lekcji). Pod koniec zajęć obserwujemy „głosowanie kolorami” w ramach OK.
- e) Zakończenie – podsumowanie tzw. mówiącą tablicą. Dokonujemy ocen koleżeńskich lub samoocen.
- f) Wnioski – wolna wola jest do dziś przedmiotem gorących sporów nie tylko między filozofami.

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia), ma ułatwić własną interpretację sporów o determinizm czy kompatybilizm. Należy przygotować się na nietypowe i pozawerbalne prezentacje, a także często niebywałe emocje. Wbrew pozorom kwestia wolnej woli (a więc wolności) budzi u młodzieży duże emocje. Nauczyciel musi pełnić rolę kontrolera zachowań i reagować na bieżąco. Podczas zajęć nauczyciel modyfikuje ćwiczenia, zadania i polecenia tak, by były one wykonywane także przez uczniów o niższym potencjale, choć to oni bardzo często właśnie dobrze wyrażają emocje w technikach dramowych. Dla uczniów zdolnych są proponowane zadania trudniejsze w ramach websearchingu. Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Nie tworzymy z nich osobnej grupy, ale dostosowujemy zadanie do ich możliwości. Uczniowie ci podczas budowy otrzymują pełne wsparcie nauczyciela. Zastosowanie zasady OK wymusza ocenianie w tym stylu, zwłaszcza jeśli czynności są dość proste. Ustalona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć pomiędzy uczniami. Musi być wielostronna.